

KÚRIA

Bfv.II.1553/2014/3.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év március hó 19. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A rablás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség által a terhelt javára benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Tiszafüredi Városi Bíróság 1.B.161/2011/16. számú ítéletét és a Szolnoki Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2.Bf.454/2012/11. számú ítéletét megváltoztatja;

az I. rendű terhelttel szemben alkalmazott halmazati büntetést az 1978. évi IV. törvény 85. §-ának (4) bekezdése mellőzésével, a 85. §-ának (2) bekezdése és a 97. §-ának (1) bekezdése alkalmazásával tekinti kiszabottnak.

Egyebekben a megtámadott határozatot az I. rendű terhelt tekintetében nem érinti.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I.

1. A Tiszafüredi Városi Bíróság a 2011. november 8. napján tárgyaláson meghozott és kihirdetett 1.B.161/2011/16. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki társtettesként elkövetett rablás büntettében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 321. § (1) bekezdés], társtettesként, folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntettének kísérletében [korábbi Btk. 273. § (1) bekezdés], 2 rendbeli társtettesként elkövetett magánlaksértés büntettében [korábbi Btk. 176. § (2) bekezdés a) pont], garázdaság vétségében [korábbi Btk. 271. § (1)

bekezdés], folytatólagosan elkövetett testi sértés vétségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés] és testi sértés vétségében [korábbi Btk. 170. § (1) bekezdés].

Ezért az I. rendű terheltet - halmazati büntetésül, mint különös visszaesőt - 6 év börtönre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett az előzetes fogva tartásban töltött idő beszámításáról, egy korábban kiszabott szabadságvesztés kapcsán a feltételes szabadság megszüntetéséről, a feltételes szabadságra bocsáthatóságból kizárásról, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költségről.

Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az I. rendű terheltet a korábbi Btk. 85. § (1) bekezdése szerinti halmazati büntetésül a korábbi Btk. 83. §-ának (2) bekezdésében szabályozott középértéket meghaladó tartamú szabadságvesztés-büntetésre ítélte (elsőfokú ítélet 13. oldal utolsó előtti bekezdés).

A védelmi fellebbezések alapján másodfokon eljáró Szolnoki Törvényszék a 2013. január 22. napján nyilvános ülésen meghozott és kihirdetett 2.Bf.454/2012/11. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet az I. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta:

- a társtettesként elkövetett rablás büntetést a korábbi Btk. 321. §-a (1) bekezdésének I. fordulata szerint nevezte meg,
- a társtettesként, folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntetésének kísérlete és folytatólagosan elkövetett testi sértés vétsége minősítéséből a folytatólagosságra utalást mellőzte,
- a 2. rendbeli testi sértés büntette (helyesen: vétsége) vonatkozásában minősül különös visszaesőnek, egyebekben visszaeső,
- a lefoglalt bűnjelek egy részéről eltérően rendelkezett; egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

A másodfokú bíróság az I. rendű terhelt büntetésének enyhítésére nem látott lehetőséget, mert a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése (közelebbről 1. mondata) szerint a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, ugyanis a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül három a korábbi Btk. 137. §-ának 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény (másodfokú ítélet 7. oldal 1. bekezdés).

2. Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatában megállapította, hogy a korábbi Btk. 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása alaptörvény-ellenes (1. pont); megállapította továbbá, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (2013. július 1. napjától hatályos Btk.) 81. § (4) bekezdése is alaptörvény-ellenes (2. pont), ezért azt a hatálybalépésére, 2013. július 1-jére visszaható hatállyal megsemmisítette; elrendelte egyúttal a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdése, valamint a hatályos Btk. 81. § (4)

bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát (3. pont).

II.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata (alapítélet) ellen a Legfőbb Ügyészség nyújtott be - a Be. 417. §-ának (2) bekezdésében foglalt hivatalból fakadó kötelezettségére figyelemmel, a Be. 416. §-a (1) bekezdés e) pontja alapján - BF.1631/2014/1. szám alatt felülvizsgálati indítványt az I. rendű terhelte javára.

Tájékoztatotta egyúttal a Kúriát, hogy az I. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be.

A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy ilyen esetben a Be. 423. § (2) bekezdésének 2. mondata szerint az elbíráláskor hatályos jogszabályok alapján kell eljárni, de ez nem zárja ki az elkövetéskor hatályos Btk. alkalmazását, ha az elbíráláskor hatályos Btk. nem eredményez enyhébb elbírálást.

Az elkövetéskor hatályban volt korábbi Btk. 97. §-ának (1) bekezdése szerint különös visszaeső I. rendű terhelttel szemben a büntetési tétel 2 évtől 12 évig terjedő szabadságvesztés, melynek középmértéke 7 év; ugyanakkor a hatályos Btk. 89. §-ának (1) bekezdése alapján a büntetési tétel 2 évtől 18 évig terjedő szabadságvesztés, melynek középmértéke 10 év. Tehát az elbíráláskor hatályos Btk. nemhogy enyhébb, de súlyosabb elbírálást enged.

A Legfőbb Ügyészség akként foglalt állást, hogy az alapítéletben kiszabott büntetés mértéke a középmértéket sem éri el, a törvényes tételkeretek között sem tekinthető eltúlzottnak, az a büntetés kiszabása körében figyelembe vett körülményekre tekintettel változatlanul indokolt a büntetési célok elérése érdekében.

Miután feltétlen eljárási szabálysértést az alapügyben nem észlelt, indítványozta az alapítélet I. rendű terhelte tekintetében tanácsulésen történő megváltoztatását, a büntetésnek a korábbi Btk. 85. §-ának (2) és (3) bekezdése és a 97. §-ának (1) bekezdése alapján kiszabottnak tekintését; egyebekben a hatályában fenntartását.

Az I. rendű terhelte és védője nem tett észrevételt az ügyészi indítványra.

III. A Kúria a felülvizsgálati indítványt - az alábbiak szerint - alaposnak találta.

Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII.15.) AB számú határozatának 3. pontjában elrendelte a korábbi Btk. - a határozat 1. pontjában alaptörvény-ellenesnek nyilvánított - 85. § (4) bekezdésének alkalmazásával meghozott, jogerős határozattal lezárt

büntetőeljárások felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 45. § (6) bekezdése alapján.

Az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása alapján jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás és szabálysértési eljárás felülvizsgálatát rendeli el, ha az eljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés semmisségéből a büntetés, illetve az intézkedés csökkentése vagy mellőzése, valamint a büntetőjogi, illetve a szabálysértési felelősség alóli mentesülés vagy annak korlátozása következne.

A Be. - az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdéséhez kapcsolódó - 416. §-a (1) bekezdésének e) pontja szerint a jogerős határozat ellen felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát rendelte el, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

A legfőbb ügyész - a hivatalból folyó kötelezettségének [Be. 417. § (2) bekezdés] eleget téve - a felülvizsgálati indítványt benyújtotta.

Az I. rendű terhelt a kiszabott szabadságvesztés-büntetést jelenleg is tölti, a büntetés végrehajtása tehát még nem fejeződött be.

A felülvizsgálati eljárás törvényi feltételei megvalósultak.

A Be. 423. § (2) bekezdése 1. mondatának főszabálya szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos, míg a 2. mondat szabályozásában a 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontjában meghatározott esetekben az elbírálásakor hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A felülbírálat kapcsán „elbíráláson” általában a megtámadott határozat jogerős meghozatalát értjük. A Be. 416. § (1) bekezdésének e) - és a jelen ügyben közömbös f) - pontja esetében elbíráláson mégis a felülvizsgálati indítvány elbírálása értendő. Ellenkező esetben vissza kellene térni az alapügybeli elbírálásakor hatályos jogszabály alkalmazásához, csak hogy az már egészben, vagy részben nem létezik, nem létező jog pedig értelemszerűen nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság leszögezte: A nullum crimen sine lege és a nulla poena sine lege alkotmányos alapelvek, amelyeknek számos büntetőjogi szabály adja meg jogszerű tartalmát, ilyen szabály a bűncselekmény fogalomnak a Btk.-ban adott meghatározása, a büntetés

és a büntetési rendszer törvényes fogalmai.

A bűncselekmény fogalom ugyanúgy, mint a büntetés fogalma, az egyén büntetőjogi felelőssége és felelősségre vonása szempontjából döntő. Az egyén alkotmányos szabadságát, emberi jogait nem csak a büntetőjog különös részének tényállásai és büntetési tételei érintik, hanem alapvetően a büntetőjogi felelősség, a büntetéskiszabás és a büntethetőség összefüggő zárt szabályrendszere.

A büntetőjogi felelősség minden szabályának módosulása, alapvetően és közvetlenül érinti az egyéni szabadságot és az egyén alkotmányos helyzetét [11/1992. (III. 5.) AB határozat, Indokolás IV.3. pont].

Ezért az alapeljárásban alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés - Alkotmánybíróság által kimondott - semmisségéből következően a semmissé nyilvánított jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés félretételével kell a felülvizsgálati határozatot meghozni.

Miután az Alkotmánybíróság nem egy jogszabály, a korábbi Btk. egészét, hanem egy jogszabály valamely rendelkezését, a korábbi Btk. 85. § (4) bekezdését semmisítette meg, a felülvizsgálat során a jogszabály fennmaradó rendelkezéseit kell alkalmazni.

Ez következik abból is, hogy a felülvizsgálati indítványt a legfőbb ügyész kifejezetten abból az egyedüli okból terjesztette elő, miszerint az alapügyben eljáró bíróság a korábbi Btk. 85. §-ának (4) bekezdése alapján hozta meg a határozatát.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a megtámadott határozatot - a feltétlen eljárási szabálysértésektől eltekintve - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 423. § (4) bekezdés 1. fordulat].

Erre figyelemmel - a felülvizsgálati indítványhoz kötöttség folytán - a Kúria az alapítéletet csak a halmazati büntetés kiszabására vonatkozó részében, valamint kizárólag a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének a megsemmisítése miatt bírálhatja felül, az ítélet más részének (pl. bűnösség) és más okból (pl. a büntető törvény időbeli hatálya) történő felülbírálatára a Kúriának nincs törvényes lehetősége.

Megállapítja továbbá a Kúria, hogy a Be. 416. §-a (1) bekezdésének e) pontjának esetében az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésére alapított felülvizsgálat elrendelése nem jelenti, hogy a felülvizsgálat szükségképpen a büntetés, illetve az intézkedés csökkentéséhez vagy mellőzéséhez, illetőleg a büntetőjogi, vagy a szabálysértési felelősség alóli mentesüléshez vagy annak korlátozásához vezet. Azt jelenti, hogy a felülvizsgálat megteremti ezen következmények lehetőségét [ld. „következne” kitétel az Abtv. 45. §-ának (6) bekezdésében].

A korábbi Btk. 85. §-ának (2) bekezdése szerint a halmazati büntetést a bűnhalmazatban bűncselekmények büntetési tételei közül a legsúlyosabbnak az alapulvételével kell kiszabni.

A legsúlyosabban büntetendő rablás büntetési tétele két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés.

A korábbi Btk. 91. § (1) bekezdése 2. mondatának 1. fordulata úgy rendelkezik, hogy különös visszaesővel szemben halmazati büntetés esetén a korábbi Btk. 85. §-ának (2) bekezdése szerinti büntetési tételt kell a felével emelni, ily módon a különös visszaeső I. rendű terhelttel szemben halmazati büntetésként két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztés volt kiszabható. Ennek középértéke a korábbi Btk. 83. §-ának (2) bekezdése alapján hét év.

A Kúria azt állapította meg, hogy az I. rendű terhelttel szemben kiszabott büntetés – a korábbi Btk. 85. §-ának alaptörvény-ellenes (4) bekezdéséhez képest csökkentett tételkeretben – nem eltúlzott mértékű és ezért nem törvénysértően súlyos.

Az Alkotmánybíróság rámutatott továbbá: Az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót (1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 577.).

A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az elkövető előéletét, a bűnismétlést, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményeket. A büntetőjog az elkövetés tekintetében különös, felelősségfokozó jelentőséget tulajdonít az ismételt elkövetésnek {23/2014. (VII.15.) AB határozat, Indokolás [42]}.

A bíróságok által értékelt büntetéskiszabási tényezők (elsőfokú ítélet 13. oldal 3.-5. bekezdés; másodfokú ítélet 6. oldal 6.-7. bekezdés) újraértékelését a Kúria elvégezve arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű terhelttel szemben kiszabott, a középértéket el sem érő 6 év börtönbüntetés ezen elveknek megfelel, alkalmas a büntetés céljainak (korábbi Btk. 37. §) elérésére.

A kifejtettek értelmében a Kúria a Be. 424. §-a (1) bekezdésének 1. fordulata alapján tanácsulésen, a Be. 420. § (1) bekezdése 1. mondatának 1. fordulata szerinti összetételben eljárva – miután a hivatalból lefolytatott vizsgálatának eredményeként feltétlen eljárási szabálysértést nem észlelt – a felülvizsgálati indítványnak helyt adott, és az alapítéletet a büntetés kiszabására vonatkozó részében – a Be. 427. §-ának (2) bekezdése alapján – az I. rendű terhelte tekintetében megváltoztatta akként, hogy halmazati büntetését a korábbi Btk. 85. §-a (4) bekezdésének mellőzésével, a

korábbi Btk. 85. §-ának (2) bekezdése és a 97. §-ának (1) bekezdése alapján tekintette kiszabottnak.

A Kúria ítélete a megtámadott határozatot egyebekben nem érinti.

A Kúria ítélete elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. március 19.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Idzigné dr. Novák Csilla s.k. előadó bíró, Dr. Kiss Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

*tisztviselő
Bné*